

Várakozási feszültségben a Vajdaság

Hódi Sándor, a pszichológiai tudományok doktora, a Vajdasági Magyarok Demokratikus Közösségének (VMDK) alelnöke *Táj és lélek* című könyvében többek között arra kereste a választ: „...szoros összefüggésben a Vajdaság társadalmi-gazdasági-politikai viszonyaival, történelmi múltjával, etnikai és kulturális tarkaságával milyen pszichológiai sajátosságok jellemzik az itt élő embereket.”

– Az utóbbi napok újabb mozgóztatásai tovább növelték a vajdasági magyarságra nehezedő nyomást. Hogyan látja a pszichológus az itt élők közérzetét?

– A helyzet rendkívül nyomasztó – kezdte Hódi Sándor. – Szinte mindenki – pszichológiai szak kifejezéssel élve – *várakozási feszültségben* él, telve baljóslatú érzelmekkel és gondolatokkal. Terhelt feszültség ez, amely egy idő után elviselhetetlenné válik az emberek számára, és különböző magatartásformákat vált ki bennük. Egyeseknél úgynevezett *megelőző reakciókhoz* vezet: menekülnek a vészjósló helyzetek, események elől, mielőtt azok bekövetkeznének. Az elmúlt hónapokban több száz ezer ember hagyta el otthonát a hajdani Jugoszlávia területén, közöttük sajnos mintegy 25–30 ezer vajdasági magyar. Meg kell mondani, hogy az említett veszélyérzetre és a várható reakciókra mintegy rájátszott a sajtó és a televízió, ugyanis pszichológiai értelemben a háború paranoiás megszállottai kezébe került a tömegkommunikáció. Akik *társadalom-patológiás* helyzetet idéztek elő.

– *Hogyan reagáltak mások az előbbi jelenségekre?*

– Az emberek jelentős részénél a bizonytalan-ság, a tartós feszültség, a gyötrő fenyegetettség-érzés „cselekvési bénultságot” váltott ki. Napjainkban milliókra tehető azoknak a száma, akik ilyen módon sodródhatnak az eseményekkel akarat nélkül, szánalmasan, tehetetlenül kiszolgáltatva a hatalom kénye-kedvének. Hónapok óta magatehetetlen várakozásban élnek – sajnos az emberek többsége ilyen helyzetben van –, míg a frontra nem hurcolják őket. Nagyon vékony az a réteg, amely az *idegek háborújában* nem vesztette el a fejét, megőrizte ítélo- és cselekvőképességét. Erről a katonai zendülések, a háború elleni tüntetések, a különféle segélyakciók és az önvédelmi jellegű politikai tevékenységek tanúskodnak. Bár csak többen lennének, másként alakult volna a helyzet.

– *Hogyan érinti mindez a kisebbségben élő magyarságot?*

– Nemzeti kisebbségi társadalmunk – akárcsak a többségi népeké – nem homogén, különböző társadalmi rétegek, csoportok közösségek jellemzik az itt élő magyarságot. A hajdani „boldog békeidőkben” az egyenirányítású társadalom megalázkodónak, gyávának, tartás nélkülinek igyekezett formálni bennünket. Ezt szerencsére igazából nem sikerült elérnie, de a mostani politikai és társadalmi válság, az ország szétesése, a polgárháború felszínre hozta és felerősítette a különbségeket, külö-

nösen erkölcsi és politikai értelemben. Természetesen attól függően, hogy kit mennyire „fertőzött meg” a korábbi rendszer szelleme. Másrészt, hogy közben mennyi „ellenanyaga” termelődött a polgári jogfosztottsággal és kisebbségi nyomorúságunkkal szemben. Így az *életfenntartó ösztön* más és más magatartásformában ölt testet.

– *A hajdani vajdasági – bácska-bánati – magyar kisebbség körében is hajlott az önpusztításra...*

– Ezt erősítették meg az utóbbi két évtizedben végzett szociológiai-pszichológiai kutatásaim. A gyökértelenség, az identitászavar, a társadalmi deklaszálódás és a történelmi távlatvesztés miatt sokan menekültek alkoholmámorba, betegségekbe, öngyilkosságba. Ma is a *menekülés kényszere* a legnagyobb gondja az itt élő magyarságnak, amelyet elsősorban a polgárháborús viszonyok ösztönöznek. Orvosaink, mémőkeink, közgazdászaink és humán értelmiségünk százai költöznek-menekülnek el Magyarországra s távolabbi államokba. (A menekülés kényszere véleményem szerint nem a behívók elől bujdosókra vonatkozik elsősorban.) Lakásaikba, állásaikba már ezekben a hetekben mások kerülnek, az új telepések. Úgy látom, hogy az élettermek e kollektív feladása nincs arányban a veszélyekkel. Ez az utóbbi, amely a háborús pusztításnál is sokkal jobban visszavet és aggaszt bennünket.

Botlik József

Magyar Nemzet, péntek, 1992, január 31.